

Cultura o postcultura?

«*La paraula cultura, però, ha acabat per convertir-se en una espècie de paraula màgica, a l'estil de l'abracadabra, per justificar el cultiu d'altres importants dimensions humanes com ho són l'oci...*»

Valgui per endavant que, qui signa aquestes línies, mai hagués pensat en escriure un article com aquest. Perquè, possiblement, mai hagués concebut que acabaríem per arribar a un moment històric definit per la confusió, l'aiguabarreig i l'arbitrarietat constants. En una sola paraula: un despistament absolut. Bé és cert que Friedrich Nietzsche (1844-1900), el gran profeta del nihilisme, possiblement el diagnòstic espiritual més encertat per a comprendre els segles XX i XXI, ja ens havia alertat d'allò més en diferents aspectes. Un d'ells era el de la cultura i el del seu intrínsec sentit profund etimològic: *cultura animi*. Això és: el cultiu de l'ànima, el cultiu d'unes activitats vinculades a l'humanisme (les ciències, les arts, la literatura, la música, el cinema?) que pel simple fet d'exercitar-se i *cultivar-se* podien apaivagar la part bestial i inhumana que portem tots i cadascun de nosaltres en el nostre interior.

La paraula cultura, però, ha acabat per convertir-se en una espècie de paraula màgica, a l'estil de l'abracadabra, per justificar el cultiu d'altres importants dimensions humanes com ho són l'oci, la diversió, l'entreteniment, l'acció social o, si voleu també, la recuperació de barris degradats o oblidats com ho pot ser el Barri antic de Manresa. Valgui aquesta apel·lació directe a propòsit de diferents articles i declaracions fets per alguns dels "activistes culturals" de la ciutat, prou coneguts de tots que, fins i tot, han trobat les corresponents coordenades d'espai i acció dins del programa de Manresa Capital de la Cultura 2018.

Vists els resultats obtinguts per aquesta capitalitat a meitats del mes d'agost, he volgut integrar una poderosa sentència del psicoanalista Carl Gustav Jung (1875-1962) pertanyent a *Els complexos i l'inconscient: Pensar és difícil, per això la majoria de la gent prefereix jutjar*.

Després de llegir i escoltar les noves directrius i/o programes que s'estan instal·lant en l'imaginari de la nostra ciutat com a cultura, he necessitat quedar-me no pas en el simple judici i fer un pas endavant: pensar. Aquest pensar m'ha fet ultrapassar el que succeeix estrictament a la nostra ciutat i m'ha portat a una dimensió, anomenem-la, més universal. A judici d'erudits com Nuccio Ordine, Jordi Llovet o Rob Riemen el que passa no és més que la constant i cada vegada major edulcorització de la cultura tradicional en nom d'una major participació ciutadana que, tanmateix, ens fa obviar una de les premisses bàsiques per al seriós cultiu de la cultura: l'esforç, la disciplina, l'enfrontar-se a la dificultat. La nostra societat com bé sabem, però, no està per a grans esforços i preferim quedar-nos en una superficialitat que ens permet distreure, passar bé l'estona, però no pas avançar cap a una de les màximes de la cultura d'Occident, inscrita al Santuari de Delfos: coneix-te a tu mateix.

A propòsit de la cultura d'Occident i dels seus pilars en la cultura clàssica, acaba d'aparèixer un potent llibre signat per Catherine Nixey: *La edad de la penumbra. Como el cristianismo destruyó el mundo clásico* (Editorial Taurus, Barcelona, 2018). Al marge de l'interès d'un moment històric, a voltes oblidat o amagat, com ho va ser el de la substitució del món clàssic pel cristianisme i que va portar, sense anar més lluny, a què els darrers filòsofs de l'Acadèmia d'Atenes haguessin d'emigrar cap a Orient el 532 d.C, el que va significar també la fi d'una institució amb més de 1000 anys d'història, un no pot deixar de veure una certa analogia amb el que està succeint. En efecte: una nova cultura posthumanista i altament tecnològica ens està portant, a tots els efectes, a obviar i oblidar les manifestacions culturals tradicionals. Això és: les que tenen en el seu horitzó l'assoliment de l'humanisme. Una ràpida ullada als programes culturals majoritaris ens parlen, obertament, d'aquesta situació. Una situació que havia fet escriure a Pal·lades d'Alexandria, al segle IV d.C, a un epigrama: "els morts solien deixar la ciutat viva darrere seu,

però els que vivim ara portem la ciutat a la seva tomba".